

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/172/2022
Identifikačné číslo spisu:	1119212919
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1119212919.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Petra Melichera a členov senátu JUDr. Eriky Šobichovej a JUDr. Radoslava Svitana, PhD., v spore žalobcu: H. Y., narodený XX. E. XXXX, Q., Q. XXX, zastúpený PUCHALLA, SLÁVIK & partners s.r.o., Košice, Thurzova 7, IČO: 36 860 930, proti žalovanému: Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., Bratislava, Pribinova 19, IČO: 00 151 700, o zaplatenie sumy 7.976,40 eura, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22C/43/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. mája 2022 č. k. 15Co/167/2020-189, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobcu z a m i e t a.

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. júna 2020 č. k. 22C/43/2019-117 zamietol žalobu a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov konania. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že žalobca sa domáhal zaplatenia sumy 7.976,40 eura titulom bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia z dôvodu, že dňa 11. septembra 2017 bol účastníkom dopravnej nehody, pri ktorej utrpel viaceré poranenia, pričom k predmetnému vozidlu mal jeho prevádzkovateľ, spoločnosť ELTRA, s.r.o., zamestnávateľ žalobcu, uzavreté povinné zmluvné poistenie u žalovaného. Žalobca si u žalovaného uplatnil bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle lekárskeho posudku, avšak žalovaný mu zaplatil len časť uplatňovaných nárokov, pričom zníženie plnenia zdôvodnil určením spoluviny žalobcu vo výške 20 % pre nepoužitie bezpečnostného pásu a prehodnotením niektorých položiek lekárskeho posudku.

1.1. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca dňa 11. septembra 2017 utrpel škodu na zdraví v dôsledku dopravnej nehody, keď sedel na zadnom sedadle osobného motorového vozidla, ktorého prevádzkovateľom bol jeho zamestnávateľ a ktoré bolo povinne zmluvne poistené u žalovaného. V dôsledku dopravnej nehody žalobca, ktorý nebol pripútaný bezpečnostným pásom, vyletel z vozidla. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne mu bola priznaná úrazová dávka za čas práceneschopnosti, pričom Sociálna poisťovňa akceptovala vyhlásenie jeho zamestnávateľa o tom, že žalobca nezavinil pracovný

úraz a jeho miera zavinenia je nulová. Právne súd odôvodnil rozsudok ustanoveniami § 415, § 420 ods. 1, ods. 2, ods. 3, § 427 ods. 1, § 441, § 444 Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 2, § 4 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 4, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a § 8 ods. 1, ods. 2, § 137 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke. Mal za to, že v predmetnom prípade vznikol súbeh zodpovednostných vzťahov, kedy žalobca mal možnosť uplatniť si svoj nárok na náhradu škody u zamestnávateľa, resp. Sociálnej poisťovne titulom pracovného úrazu v zmysle § 99 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, alebo u žalovaného, u ktorého bolo motorové vozidlo v čase nehody povinne zmluvne poistené, a to podľa zákona č. 381/2001 Z. z. v spojení s Občianskym zákonníkom. Daný súbeh zodpovedností bol riešený už v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. septembra 1968 sp. zn. 3Cz/36/68 (R 3/1969), na ktoré nadviazal Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí zo dňa 18. septembra 2019 sp. zn. 6Cdo/186/2017.

1.2. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že Sociálna poisťovňa síce má s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. marca 2017 sp. zn. 1Sžso/74/2015 a ustanovenie § 111 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. akceptovať záver zamestnávateľa o miere zavinenia zamestnanca na pracovnom úraze, ak zamestnanec tento záver nespochybňuje. V danom prípade však z dôvodu, že nárok bol uplatnený titulom zodpovednosti prevádzkovateľa motorového vozidla za spôsobenú škodu priamo voči poisťovateľovi, vychádzal zo zákona č. 381/2001 Z. z. v spojení s Občianskym zákonníkom a za základný vzťah považoval vzťah medzi zamestnávateľom žalobcu ako poisteným a žalovaným ako poisťovateľom založený poistnou zmluvou o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, teda vychádzal z poistného vzťahu, nie pracovnoprávného vzťahu medzi žalobcom a jeho zamestnávateľom. Žalovaný nie je viazaný Zákonníkom práce, ani nie je účastníkom pracovnoprávného vzťahu existujúceho v tom čase medzi žalobcom a jeho zamestnávateľom. Žalobca porušil § 8 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z., teda predpisy o bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, ako i všeobecnú prevenčnú povinnosť podľa § 415 Občianskeho zákonníka, preto prihliadol na skutočnosť, že škoda bola spôsobená aj zavinením žalobcu. Pokiaľ ide o rozsah krátenia náhrady o 20 % z dôvodu nepoužitia bezpečnostného pásu, súd prvej inštancie poukázal na rozhodnutia Krajského súdu v Trnave zo dňa 18. júna 2018 sp. zn. 23Co/356/2017, Krajského súdu v Nitre zo dňa 24. mája 2017 sp. zn. 5Co/309/2016, Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 24. mája 2017 sp. zn. 17Co/870/2015.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo dňa 25. mája 2022 č. k. 15Co/167/2020-189 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. S odkazom na § 387 ods. 1, ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) považoval rozhodnutie za vecne správne a stotožnil sa aj s jeho odôvodnením. Konštatoval, že súd prvej inštancie jasne vysvetlil, že v danom prípade došlo k súbehu zodpovednostných vzťahov a že bolo potrebné vychádzať z poistného vzťahu, nie pracovnoprávného vzťahu medzi žalobcom a jeho zamestnávateľom. Ak nároky na náhradu škody spĺňajú predpoklady zodpovednostnej skutkovej podstaty podľa Zákonníka práce a súčasne aj zodpovednostnej skutkovej podstaty podľa Občianskeho zákonníka, môžu byť uplatňované voči tomu zodpovednému subjektu, ktorý si poškodený vyberie; zodpovednosť jedného subjektu nevylučuje zodpovednosť druhého subjektu (R 3/1969). V danom prípade si žalobca vybral ako zodpovednostný subjekt žalovaného, u ktorého mal zamestnávateľ žalobcu v čase predmetnej dopravnej nehody motorové vozidlo poistené. Ak si teda žalobca vybral pre uplatnenie náhrady škody žalovaného, správne súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka o náhrade škody a zákon č. 381/2001 Z. z. a vylúčil aplikáciu ustanovení Zákonníka práce. Zdrojom záväzku poisťovateľa plniť z povinného zmluvného poistenia je poistná zmluva. Vzhľadom k tomu žalovaný postupoval správne, ak sám posudzoval mieru zavinenia žalobcu na dopravnej nehode a nezobral do úvahy stanovisko zamestnávateľa žalobcu o miere jeho zavinenia pri vzniku pracovného úrazu. Keďže žalobca v odvolaní nenamietal rozsah krátenia jednotlivých jeho uplatnených nárokov (o 20 %), odvolací súd, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania, sa nezaoberal oprávnenosťou žalovaného krátiť uplatnené nároky žalobcu práve v tomto rozsahu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolať“) z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu

zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že pri dopravnej nehode utrpel pracovný úraz, za ktorý zodpovedá jeho zamestnávateľ, v dôsledku čoho sa majú nároky na náhradu škody z pracovného úrazu posudzovať ako pracovnoprávne vzťahy a nároky z nich podľa Zákonníka práce. V danom prípade tak za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorou zároveň vznikol pracovný úraz, zodpovedá zamestnávateľ žalobcu, ktorý je zároveň poisteným. Zamestnávateľ žalobcu ako zodpovedný subjekt podľa pracovnoprávnych predpisov má právo, aby za neho žalovaný ako poisťovateľ poskytol žalobcovi poistné plnenie výlučne podľa pracovnoprávnych predpisov, nakoľko v danej veci iný zodpovednostný vzťah neexistuje. Zákonník práce je špeciálnym predpisom, ktorý má prednosť pred Občianskym zákonníkom, pričom úprava zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú zamestnancovi pri pracovnom úraze je v Zákonníku práce komplexnou právnou úpravou bez možnosti použitia § 441 Občianskeho zákonníka. Na daný zodpovednostný vzťah sa tak podľa názoru žalobcu vzťahujú výlučne pracovnoprávne predpisy a jedine zamestnávateľ (nie žalovaný ako poisťovňa plniaca za zamestnávateľa jeho nárok zo zodpovednosti za pracovný úraz) sa môže zbaviť tejto svojej zodpovednosti, a to len za podmienok ustanovených v § 196 Zákonníka práce. Neexistuje žiaden zákonný podklad pre to, aby žalovaný mieru zodpovednosti dodatočne určoval sám.

3.1. Podľa žalobcu sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď v rozpore so stanoviskom jeho zamestnávateľa krátil poistné plnenie, teda de facto krátil nárok z pracovného úrazu zamestnanca, ktorý podľa stanoviska svojho zamestnávateľa za tento pracovný úraz nemal vôbec zodpovedať. Zamestnávateľom určenú mieru zavinenia zamestnanca (0 %) bolo podľa názoru žalobcu nevyhnutné bez ďalšieho akceptovať. Poukázal pritom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. marca 2017 sp. zn. 1Sžso/74/2015, podľa ktorého „prvostupňový orgán nie je oprávnený stanoviť mieru zavinenia žalobcu ako zamestnanca, nakoľko ide o vec, ktorá vyplýva z pracovných vzťahov založených medzi zamestnávateľom a zamestnancom“. Uviedol, že aj keď v danej veci išlo o uplatňovanie nárokov voči Sociálnej poisťovni, na veci to nič nemení. Podľa názoru žalobcu ak sa žalovaný mal riadiť občianskoprávnou úpravou, mal tak postupovať až následne voči zodpovednému subjektu (napr. regres), avšak žalobcovi mal poskytnúť plnenie v celom (nekrátenom) rozsahu v súlade s pracovnoprávnou úpravou, pretože nemôže byť na škodu žalobcu, ktorý zo subjektov si na náhradu svojich nárokov zvolil a aké majú tieto subjekty medzi sebou vzťahy.

3.2. Odvolací súd podľa názoru žalobcu pochybil, ak za základný vzťah považoval vzťah medzi jeho zamestnávateľom ako poisteným a žalovaným ako poisťovateľom založený poistnou zmluvou, teda vychádzal z poistného vzťahu, nie z pracovnoprávneho, a pripustil tak možnosť krátenia poistného plnenia týkajúceho sa nárokov zamestnanca z pracovného úrazu. Nakoľko priamo takáto otázka (teda podľa ktorej právnej úpravy sa riadiť) poslal dovolacím súdom riešená nebola, je potrebné, aby sa dovolací súd touto otázkou zaoberal. Ako vyplýva z judikatúry (napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 18. septembra 2019 sp. zn. 6Cdo/186/2017, ktorá vychádza z judikátu R 3/1969), žalobcovi v danom prípade vznikol súbeh nárokov, ktoré si mohol uplatniť alternatívne u Sociálnej poisťovne alebo u žalovaného titulom povinného zmluvného poistenia, pričom je výlučne vecou žalobcu, u koho si tento svoj nárok uplatní. Ako uvádza Najvyšší súd SR v uvedenom rozhodnutí, „je výlučne vecou týchto zodpovedných subjektov, ako sa navzájom vysporiadajú“. Podľa žalobcu je v rozpore s právnou istotou ako aj samotnou logikou vyššie uvedeného právneho názoru, aby na jednej strane zamestnanec mohol svoj nárok uplatniť u ktoréhokoli z daných subjektov, avšak na druhej strane by si nemohol byť istý, od ktorého z uvedených subjektov dostane viac, resp. všetko, čo mu podľa práva patrí. Z uvedeného podľa žalobcu vyplýva, že pri pracovných úrazoch nemôžu byť aplikované inštitúty Občianskeho zákonníka.

3.3. Napokon žalobca uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu neuvádza žiadne zrozumiteľné dôvody. Práve naopak, stručne odkazuje na rozhodnutie prvoinštančného súdu a konštatuje tak správnosť aplikácie občianskoprávnych inštitútov (avšak bez riadneho a logického zdôvodnenia tohoto právneho názoru), len preto, že si žalobca zvolil na náhradu svojich nárokov práve poisťovateľa. Odvolací súd tak v podstate tvrdí, že ten istý zodpovednostný vzťah z pracovného úrazu sa bude posudzovať podľa odlišných právnych noriem len v závislosti od toho, u ktorého subjektu si poškodený svoj nárok uplatní, pričom mu však ľubovoľný výber subjektu umožňuje judikatúra Najvyššieho súdu SR, a rovnako judikatúra tvrdí aj to, že miera zavinenia zamestnanca je výlučne vecou pracovnoprávnu. Preto žalobca považuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za arbitrárny.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobcu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobcu vo vzťahu k dôvodu podľa § 431 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP nie je prípustné a je potrebné ho odmietnuť (vzhľadom k tomu, že zamietnutie dovolania ako celku rozsudkom postačuje, nerozhodoval dovolací súd o tejto časti samostatným odmietajúcim výrokom) a vo vzťahu k dôvodu podľa § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP je síce prípustné, avšak nedôvodné a je potrebné ho zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

9. Aj keď žalobca v dovolaní výslovne neodkázal na ustanovenia § 420 písm. f) CSP, prípadne § 431 CSP, vzhľadom na jeho tvrdenie (hoci veľmi stručné), že rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje žiadne zrozumiteľné dôvody a je arbitrárny, dovolací súd v snahe posudzovať dovolanie podľa jeho obsahu považuje za potrebné sa vyjadriť aj k tejto námietke dovolateľa.

10. Za arbitrárne je potrebné považovať také rozhodnutie súdu, ktoré buď neuvádza žiadne relevantné dôvody, alebo je v úplnom rozpore s vykonaným dokazovaním, so zákonom, alebo nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú stranou sporu. Dovolať neuviedol, v čom mala spočívať arbitrárnosť napadnutého rozsudku. V preskúmvanej veci žalobca v odvolaní v podstate len zopakoval svoju právnu argumentáciu, ktorú uvádzal už v konaní pred súdom prvej inštancie a s ktorou sa súd prvej inštancie vysporiadal. Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP konštatuje správnosť dôvodov odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, je potrebné vnímať ako jeden celok s potvrdeným rozhodnutím súdu prvej inštancie (ak sa odvolací súd stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, bolo by zbytočné, aby opakoval, resp. kopíroval odôvodnenie súdu prvej inštancie).

11. Súd prvej inštancie zrozumiteľne uviedol zistené skutkové okolnosti aj svoje právne posúdenie a odvolací súd to už len doplnil (napr. v bode 12. odôvodnenia osobitne zdôraznil, že zdrojom záväzku poisťovateľa je poisťná zmluva, žalovaný nie je účastníkom pracovnoprávného vzťahu, teda ak si žalobca vybral uplatňovanie náhrady škody u žalovaného, správne súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka a zákona č. 381/2001 Z. z. a vylúčil aplikáciu ustanovení Zákonníka práce). Rozsudok odvolacieho súdu teda nie je možné považovať za arbitrárny. Z obsahu dovolania vyplýva skôr nesúhlas dovolateľa s právnym posúdením veci súdmi nižšej inštancie, čo dovolateľ napokon pretavil do dovolacích dôvodov podľa § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP a dovolací súd sa týmito dôvodmi bude zaoberať nižšie. Nesúhlas s právnym posúdením veci však nemožno považovať za dôvod pre prípustnosť dovolania aj podľa § 420 písm. f) CSP.

12. Podľa § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, (a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, (b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

13. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

14. Pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

15. Prípustnosť dovolania žalobca odvodzoval od § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V odôvodnení dovolania polemizoval s právnym posúdením veci súdmi nižšej inštancie (čo samo o sebe nemožno považovať za dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP), pričom konkrétnu otázku (právny problém - nemusí byť výslovne formulovaný ako otázka), ktorú riešil odvolací súd v napadnutom rozsudku podľa dovolateľa nesprávne, vymedzil v odôvodnení dovolania (hoci len v zátvorke) ako otázku, „podľa ktorej právnej úpravy sa riadiť“. Napriek tejto pomerne nejasej formulácii dovolací súd v snahe autenticky porozumieť dovolateľovi uvádza, že z celého kontextu odôvodnenia dovolania je možné vyvodiť, že dovolateľ mal na mysli otázku, ktorou právnou úpravou (pracovnoprávne predpisy a zákon č. 461/2003 Z. z., alebo Občiansky zákonník a zákon č. 381/2001 Z. z.) sa má spravovať nárok žalobcu, ktorý utrpel pracovný úraz pri dopravnej nehode, za ktorú zodpovedá jeho zamestnávateľ, ak si žalobca (poškodený) tento nárok uplatňuje voči poisťovni, v ktorej mal jeho zamestnávateľ v čase dopravnej nehody uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej aj „PZP“). Takto formulovanú otázku bolo možné považovať za relevantnú právnu otázku, pričom išlo o otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, preto dovolací súd považoval dovolanie žalobcu v tejto časti za prípustné.

16. Nebolo sporné, že žalobca bol poškodený na zdraví (a utrpel bolesť a stratu spoločenského uplatnenia) v dôsledku dopravnej nehody, ktorá bola súčasne posúdená ako pracovný úraz. Dovolací súd k tomu uvádza, že zamestnanec môže utrpieť pracovný úraz (definovaný ako poškodenie zdravia spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním) aj pri dopravnej nehode. V takomto prípade si môže poškodený zvoliť, či nároky zo škody na zdraví bude uplatňovať voči zodpovednostnému subjektu alebo voči poisťovni, v ktorej má tento subjekt poistenú svoju zodpovednosť za takúto škodu. V prípade dopravnej nehody sú tieto poisťovne dve: Sociálna poisťovňa, v ktorej sú priamo zo zákona (zákon č. 461/2003 Z. z.) poistené nároky vyplývajúce z pracovného úrazu (a tieto nároky sa uplatňujú ako úrazové dávky podľa § 83 a nasl. zákona č. 461/2003 Z. z.), a komerčná poisťovňa (v tomto prípade žalovaný), v ktorej má zodpovednostný subjekt uzavreté PZP na základe zákona č. 381/2001 Z. z. Rozsah nárokov voči obom týmto poisťovňám sa čiastočne prelína, avšak podstatné je, že každá z nich je povinná uspokojovať nároky poškodeného z iného právneho dôvodu.

17. Dovolací súd súhlasí s právnym názorom odvolacieho súdu, že v tomto prípade ide o súbeh zodpovednostných vzťahov (nie o jediný zodpovednostný vzťah, ako to prezentoval dovolateľ). Ako správne poznamenal už súd prvej inštancie, takýto súbeh zodpovedností bol riešený už v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. septembra 1968 sp. zn. 3Cz/36/68 (R 3/1969), na ktoré nadviazal

Najvyšší soud SR v uznesení z dne 18. septembra 2019 sp. zn. 6Cdo/186/2017. Aj keď v uvedených rozhodnutiach bol riešený taký súbeh zodpovednosti, pri ktorom existovali dva samostatné zodpovednostné subjekty (t. j. zamestnávateľ ako subjekt zodpovedný za pracovný úraz bol subjektom odlišným od subjektu povinného na náhradu podľa Občianskeho zákonníka, resp. na základe poistenia zodpovednosti škody spôsobenej prevádzkou), dovolací súd nevidí rozdiel medzi tam riešenou situáciou a situáciou, keď subjekt priamo zodpovedný za škodu je síce len jeden (spoločnosť ELTRA, s.r.o. ako zamestnávateľ žalobcu a súčasne ako prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola žalobcovi spôsobená škoda), avšak žalobca si náhradu škody neuplatňuje priamo voči tomuto zodpovednostnému subjektu (zamestnávateľovi, resp. prevádzkovateľovi vozidla), ale voči poisťovni. V takom prípade právnym základom uplatňovania nároku žalobcu voči žalovanej poisťovni nesporne nie je (len) zodpovednosť samotného zodpovednostného subjektu (spoločnosti ELTRA, s.r.o.) za škodu, ale (voči poisťovni predovšetkým) poisťný vzťah tohto zodpovednostného subjektu so žalovanou poisťovňou.

18. Nárok na plnenie voči poisťovni nie je priamym nárokom na náhradu škody, ale nárokom na poistné plnenie. Preto nemožno dať za pravdu dovolateľovi, že aj keď v ním citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu z dne 14. marca 2017 sp. zn. 1Sžso/74/2015 išlo o uplatňovanie nárokov voči Sociálnej poisťovni, na veci to nič nemení a rozhodnutie je rovnako aplikovateľné v tejto veci. Vo veci vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 1Sžso/74/2015 bola žalovaná Sociálna poisťovňa práve preto, že ona na základe zákona č. 461/2003 Z. z. prostredníctvom úrazového poistenia zabezpečovala krytie nárokov vyplývajúcich z pracovného úrazu. V preskúmvanej veci však bol žalovaný povinný len titulom PZP zaplatiť (namiesto spoločnosti ELTRA, s.r.o.) žalobcovi ním uplatnené náhrady bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré mu vznikli v dôsledku dopravnej nehody vozidla poisteného u žalovaného, a len v dôsledku toho sa žalovaný stal pasívne legitímovaným v tejto veci. Inak povedané, spoločnosť ELTRA, s.r.o. ako priamy zodpovednostný subjekt nemala uzavreté u žalovaného poistenie zodpovednosti za pracovný úraz, ale (len) PZP. Žalovaný nebol zo žiadneho právneho dôvodu povinný odškodňovať pracovné úrazy, ktoré utrpeli zamestnanci spoločnosti ELTRA, s.r.o. Bol povinný - na základe poistnej zmluvy k PZP - odškodňovať (poistným plnením) len nároky zo zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorého bol poisťovateľom. Právnym základom týchto nárokov je zodpovednosť za škodu podľa § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka v spojení so zákonom č. 381/2001 Z. z. o PZP, preto na tieto nároky nemožno aplikovať ustanovenia Zákonníka práce ani ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

19. Právny názor vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČSSR z dne 24. septembra 1968 sp. zn. 3Cz/36/68 (R 3/1969), podľa ktorého nároky na náhradu škody, ak spĺňajú predpoklady tak zodpovednostnej skutkovej podstaty podľa Zákonníka práce, ako aj zodpovednostnej skutkovej podstaty podľa Občianskeho zákonníka, môžu byť poškodeným úspešne uplatnené voči tomu zodpovednému subjektu, ktorý si poškodený vyberie, nemožno interpretovať tak, že by poškodený mohol uplatňovať všetky (akékoľvek) nároky voči každému zo subjektov, ktorý si vyberie. Naopak, voľba konkrétneho žalovaného subjektu má z vyššie uvedených dôvodov vplyv na rozsah a spôsob uplatňovaných nárokov.

20. Aj keď rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky nepatria do rozsahu rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu (Najvyššieho súdu SR), dovolací súd považuje za vhodné poznamenať, že Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku z 5. septembra 2018 sp. zn. 32Cdo/4771/2016 riešil situáciu, keď išlo o dopravnú nehodu, ktorá bola súčasne pracovným úrazom, pričom z oboch titulov (zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a zodpovednosti za pracovný úraz) zodpovedal za škodu ten istý subjekt (zamestnávateľ poškodeného, ktorý bol súčasne prevádzkovateľom vozidla). Tam Najvyšší súd ČR konštatoval, že jednou žalobou je možné uplatňovať nárok na náhradu škody proti zamestnávateľovi podľa ustanovení Zákonníka práce o odškodňovaní pracovných úrazov a súčasne aj nárok na náhradu škody z tej istej škodovej udalosti proti tomu, kto za ňu zodpovedá podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu. Išlo však o situáciu, keď žalobca žaloval priamo zodpovednostný subjekt (svojho zamestnávateľa, ktorý bol súčasne prevádzkovateľom vozidla) a nie poisťovňu.

21. V rozsudku z 8. decembra 2005 sp. zn. 25Cdo/1906/2004 Najvyšší soud ČR konstatoval, že v případech tzv. súdehu zodpovednosti sa nemožno stotožniť s námietkou, že žalobca mohol uplatniť nárok na náhradu škody na zdraví výhradne podľa ustanovenia Zákonníka práce proti zamestnávateľovi (resp. proti firme, ktorú súd prvého stupňa považoval za zamestnávateľa žalobcu), a nie podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Tam však nešlo o dopravnú nehodu, a teda ani o PZP. Napriek odlišným skutkovým okolnostiam z kontextu oboch citovaných rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR vyplýva, že v nich najvyšší súd rozlišoval právny základ oboch uplatňovaných zodpovednostných nárokov, a teda dospel k záveru, že v prípade súdehu zodpovednostných nárokov, ak žalovaný nie je jediným zodpovednostným subjektom (ktorý priamo zodpovedá za škodu z titulu oboch zodpovednostných nárokov), nie je možné uplatňovať nároky voči ktorémukoľvek subjektu ľubovoľne z oboch týchto zodpovednostných nárokov.

22. Vzhľadom na vyššie uvedené je zrejmé, že žalobca nie je ani priamo zodpovedný za pracovný úraz a ani (na rozdiel od Sociálnej poisťovne) mu zo žiadneho zákona a ani zo zmluvného vzťahu nevyplyva povinnosť odškodňovať pracovné úrazy. Žalovaný (ako poisťovňa, v ktorej bolo poistené motorového vozidla zamestnávateľa žalobcu) sa stal subjektom povinným uspokojovať nároky žalobcu (a z tohto dôvodu aktívne legitimovaným subjektom v tomto spore) výlučne na základe skutočnosti, že mal s prevádzkovateľom vozidla, ktorého prevádzkou došlo k vzniku škody, uzavretú poistnú zmluvu na základe § 3 zákona č. 381/2001 Z. z. o PZP, pričom priamy nárok poškodeného na náhradu škody voči tejto poisťovni vzniká na základe ustanovenia § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o PZP. To, že zhodou okolností ide o súčasne o pracovný úraz, nemá na postavenie tejto poisťovne a na nároky podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o PZP žiaden vplyv.

23. Ústavný súd Slovenskej republiky posudzoval súdeh zodpovednostných vzťahov (v iných skutkových súvislostiach) v uznesení z 5. júna 2014 sp. zn. IV. ÚS 329/2014. Konstatoval v ňom okrem iného, že pri zodpovednosti za škodu sa uplatňuje zásada jedného odškodnenia jednej škodovej udalosti. To však (obdobne ako rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. septembra 1968 sp. zn. 3Cz/36/68) nemožno interpretovať tak, že nároky vyplývajúce z jednej škodovej udalosti je možné uplatniť voči ktorémukoľvek subjektu, vrátane ktorejkoľvek poisťovne. Naopak, aj tu z kontextu citovaného uznesenia ústavného súdu vyplýva, že je potrebné rozlišovať jednotlivé zodpovednostné vzťahy a právne tituly pre uplatňovanie nárokov, pričom, ako pokračoval ústavný súd, „rozdielna výška jednotlivých nárokov, prípadne rozdielne druhy týchto nárokov v rámci viacerých systémov zodpovednosti za škodu, samy osebe nepredstavujú prejav nerovnakého zaobchádzania, prípadne prejav diskriminácie. Prípadné rozdiely medzi systémami zodpovednosti za škodu - ich relatívna výhodnosť alebo nevýhodnosť - je v zásade prípustná - môže byť prejavom napr. zvýšeného rizika spojeného s určitým povoláním alebo iných okolností, ktoré takéto rozdiely odôvodňujú.“

24. Dovolací súd preto dospel zhodne s odvolacím súdom k záveru, že každá z týchto zodpovedností (zodpovednosť za pracovný úraz a zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla) je vybudovaná na inom princípe a ak poškodený uplatní nároky z dopravnej nehody, ktorá bola súčasne pracovným úrazom, voči poisťovni, v ktorej mal prevádzkovateľ vozidla uzavreté PZP, je potrebné na vzťah medzi poškodeným a poisťovňou aplikovať ustanovenia zákona o PZP (v spojení so všeobecnými ustanoveniami § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu), a nie je možné aplikovať ustanovenia Zákonníka práce ani sociálnych predpisov o zodpovednosti za pracovné úrazy a o ich odškodňovaní.

25. Odvolací súd teda vec správne právne posúdil, keď vychádzal z toho, že medzi žalobcom a žalovaným ide o nároky z poistného vzťahu PZP, uzavretého medzi spoločnosťou ELTRA, s.r.o. ako poisteným a žalovaným ako poistníkom, nie z pracovnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a jeho zamestnávateľom, preto na daný právny vzťah aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka a zákona č. 381/2001 Z. z. o PZP, a nie ustanovenia Zákonníka práce a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a na základe toho pripustil možnosť krátenia poistného plnenia. Preto dovolací súd považoval dovolanie žalobcu za nedôvodné a zamietol ho (§ 448 CSP).

26. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP. Keďže žalovaný bol v dovolacom konaní plne úspešný, mal by nárok na náhradu trov, avšak vzhľadom k tomu, že žalovaný bol v dovolacom konaní nečinný a žiadne trovy mu nevznikli, dovolací súd mu náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.